

B

årets julegave:

Røykenboka

Neppe noen julegave kan være mer kjærkommen for en røykenbøring enn vår egen bygdebok fra 1928. Alle som har sine røtter i Røyken eller har tilknytning til bygda på annen måte vil glede seg over den praktutgaven som nå foreligger. 623 sider i stort format i grønt helbind med gulltrykk. En bok for 80-årenes travle mennesker og for kommende generasjoner.

Opplaget er på bare 1000 eks. som vi antar vil være utsolgt ganske raskt. Vent ikke til like inn under jul med din bestilling, det kan være for sent.

Prisen er bare 225 kr.

Ta kontakt med oss i historielaget:
Frøydis Christoffersen, Slemmestad

	tlf. 852102
	jobb 851860
Harald Melvold, Slemmestad	tlf. 851243
Gunnar Kristiansen, Røyken	" 854133
Terje Martinsen, Heggedal	" 856111
Odd Sandlund, Hyggen	" 859773
Bernt B. Svendsen, Spikkestad	" 854257
Ole Sønju, Røyken	" 854138

-----<>-----
Boka selges bare gjennom historielaget

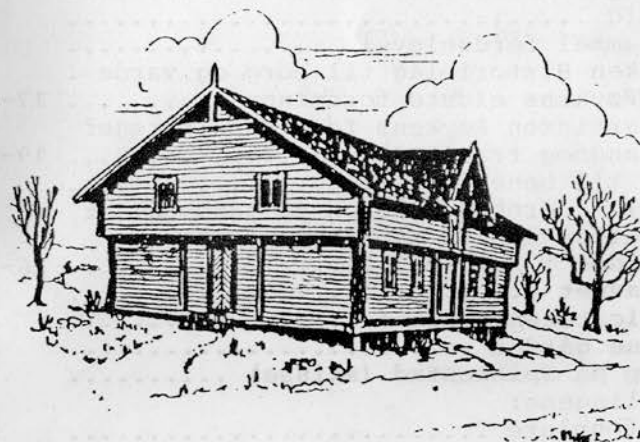

BYGDEMAGASINET

NR 8

NOVEMBER 1987

KORNMAGASINET

innviet 14. juni 1987

Bygdemagasinet

Prestegårdsjordet 8, 3440 Røyken

Organ for Røyken historielag

Redaktør: Ole Sønju, Prestegårdsjordet 8,
3440 Røyken, tlf. 85 41 38

Innhold	side
Fra formannen	2
Kornmagasinet innviet	3-4
Med Røyken historielag på Røyken Messen 87	5-6
Nye medlemmer	7-8
Anno 1919	8
Narsnesbrev 1941	9-10
Vandring i "gamle Slemmestad"	11-13
Bragenæs Provstie Røgen Sogn Protocol for de fattige	14
Lagskveld	14
Langs gammel ferdselsvei	15
Med Røyken Historielag til borg og varde	16
BORGEN Røykens eldste fornminne	17-18
Terje Martinsen Røykens første kultursjef	18
Reisehaandbog fra 1888	19-23
Fra vei til bane	24
Foto Røken Jernbanestation på 1880-tallet	25
Lørdag aften den 6. september 1919: Naturminde i Røken	26-28
Bygdenavnet	28
Elektriciteten i Røken	28
Forsvunne gårder	29
Kokegrop på Spikkestad (skisse)	30
Fra samlingene: Grammofonplate	31
Veggtelefonen	32
Hennummaleri	32
Et 100-års minne: Arbeiderpartiets første formann, Anders Andersen, Røyken	33
Kjenner du en skjærsliper?	34
Årets julegave: Røykenboka ... siste omslagsside	
(Redaksjonen avsluttet 18. oktober 1987)	

Fra formannen

Hva blir neste milepæl?

Det har skjedd mye i laget vårt i de siste par årene. Foruten å ha fått eget hus - har vi fordoblet medlemsmassen. Dette tolker jeg som et uttrykk for en levende interesse og et behov for å vite noe om vår nære og fjerne fortid.

I en rastløs tid gir det trygghet å vite at man inngår i en tradisjon - at vi har et ståsted. Spesielt hyggelig er det derfor at stadig flere yngre røykenbøringer støtter oss.

For di vi lever i en presskommune, må vi regne med store forandringer i årene som kommer. Dette gjelder selvsagt også i det sosiale nettverket.

Hva er det så vi mener er verdifulle kvaliteter i bygda vår - som vi ønsker å bevare og videreutvikle? Og hvordan skal vi videreutvikle disse kvalitetene? Disse spørsmålene bør oppta oss. Lokalhistorisk kunnskap - i vid forstand - er nødvendig for å kunne svare på dem. Jeg velger å liste opp endel momenter - og inviterer til diskusjon og innsats. Husk: Ingen idé er for liten, ingen er for stor!

Vi bør ha lagskvelder i Kornmagasinet hvor ulike emner kan tas opp. Hit bør det bli både hyggelig, avslappende og lærerikt å komme.

Vi bør bygge opp bygdesamlingen vår med profesjonell hjelp.

De gjenstandene som er for store (fra jordbruk, håndverk, industri o.l.) bør vi få eget hus til (på Hernestangen?)

Bryggerhusene fra Hajum og Gjellum bør reises (på Hernestangen?)

Vi bør arrangere temautstillinger og demonstrere gammelt håndverk, gjerne i samarbeid med andre. Til slike anledninger bør vi satse på å få låne gjenstander vi selv ikke har.

Vi bør bygge opp en kildesamling og et fotoarkiv som kan bli tilgjengelig for interesserte (kursvirksomhet?) Dette bør kunne bli et verdifullt bidrag til arbeid med ei ny bygdebok.

Vi har en rik stedsnavntradisjon i Røyken. Disse navnene i innmark og utmark bør samles og registreres på historisk kartverk.

Muntlig tradisjonsstoff bør nedtegnes. Dette gjelder spesielt tradisjonsstoff fra vår nære fortid. (Tenk dere en årbok med f.eks. "Muntre historier fra Røyken.")

Og - ikke minst bør vi utnytte den ressursen som medlemsmassen er. Jeg er sikker på at det finnes mange som har både idéer, kunnskaper og interesse for de merkeligste ting. Ikke vær beskjedne - ingen av oss er verdensmestre -. Skriv noen ord eller stikk innom på en lagskveld og slå av en prat.

Terje Martinsen
formann

KORNMAGASINET

innviet

Kornmagasinet er ferdig restaurert. Og dette er markert på behørig vis med fest tre "heile dager til ende".

fredag
12
juni
uke 24

Fredag kveld var dugnadsgjengen invitert til festlig lag. Det gjalt "de som hadde gjort en innsats - stor eller liten -" som det het i invitasjonen.

Et 30-talls kvinner og menn hadde funnet veien til "Provianteringsboden", for å bruke det vanlige navn fra 1920-tallet på bygningen. Først var det visning i museumsavdelingen i 2. etasje. Deretter ble alle benket ved langbord i storsalen i 1. etasje hvor det ble servert ertesuppe samt øl og akevitt for dem som måtte ønske det. Formann Terje ønsket velkommen til den første fest på "Kønnbua", for å bruke en tredje betegnelse på denne spesielle bygningen ved riksvei 165 nedenfor Røyken Sykehjem.

Hilsningstaler og gaver manglet heller ikke. Røyken Kunstforening v/ Bjørn Eric Hansen var først ute. Han overrakte et bilde i sort og hvitt. Det var laget av elever ved Midtbygda skole over mottoet: Det om er verd å værne i bygda vår.

Sverre Helle hadde hatt litt ledig tid i julehelga, som han sa. Den hadde han brukt til å dreie en kjempestor bolle i mønstret bjerk. "Bruk den til kollektbolle", var hans råd da han overrakte den til Terje. På vegne av Bygdemagasinet overrakte undertegnede en spesiallaget bok, lagets årbøker med tillegg av "Spikkestadboka" samlet mellom to permer.

Underholdning sørget Sverre Hella for med sin sekkepipe. Ellers ble det historie og historier til langt på natt - - -

lørdag
13
juni
uke 24

Lørdag var skolens dag til å markere det kommunale 150-års jubileet kombinert med åpningen av Kornmagasinet. Midtbygda skoles elever gikk i tog fra skolen gjennom Gleinåsområdet frem til Sykehjemmet. De var iført antrekk i stil med tidligere tiders kledsskikker. Ved Sykehjemmet holdt de oppvisning av forskjellig slag til glede for de eldre. Neste stopp, og endelige

mål for opptoget var Kornmagasinet. Her ble det servert brus og boller til den unge garde og litt av hvert annet til de voksne. Og det var knapt en matbit tilbake da det hele var over.

Demonstrasjon av gamle husflidsteknikker manglet heller ikke. Solveig Larsen viste karding og spinning av angoraull fra egen kanin som hun hadde tatt med seg. Behandling av lin hørte også med.

Ellers var det selvsagt omvisning i bygdesamlingen. Sverre stilte opp med sekkepipa også denne dagen, mens Røyken Musikkorps sørget for klangfull korpsmusikk.

Kornmagasinets naboer var også invitert til egen omvisning, og de hadde gawe med slik skikken er når man besøker naboer for første gang i nytt hus.

Totalt deltok noe sånt som 1000 mennesker i festlighetene ved Kornmagasinet denne dagen.

søndag
14
juni
uke 24

Søndag var den egentlige innvielsesdagen. Lagets egne medlemmer, formannskap og kulturstyre m.fl. var spesielt invitert.

Et festkledd lagsformann Terje ønsket velkommen til en forsamling som nesten sprengte lokalet. Egentlig er det litt rart å stå her uten arbeidsantrekk, sa Terje innledningsvis. Men etter to års iherdig arbeidsinnsats var det godt å ha nådd mål.

Nok en gang ble det omvisning i bygdesamlingen, mens man i første etasje gjorde klart til en enkel servering. Den offisielle innvielse sto også formannen for før ordførret Jakob Wahl foretok den høytidlige overrekkelse av Røyken kommunes kulturpris for 1987. Han hadde også med et meget gammelt telefonapparat som kommunens gave til bygdesamlingen. Apparatet hadde i sin tid vært i bruk på Nærnes skole, kunne han fortelle. Som takk overrakte Historielaget v/ Terje Martinsen en spesiallaget bok til ordføreren i anledning 150-års jubileet for det kommunale selvstyre i bygda. Boka hadde titlen "Røyken kommune 150 år - lokalhistoriske skrifter -"

"Kollektbollen" ble også sendt rundt bordet og dette ga ca. 1500 kroner til Kornmagasinets drift. Musikalsk underholdning hørte med også denne dagen. Dette sørget den unge garde for - - - og så bega folk seg på vei hjemover i det øsende regnværet - - -

Ole Sønju

Med Røyken Historielag på Røyken Messen '87

Den første
Røyken-Messe har
gått over i historien.
Opplegget var et ledd i feir-
ingen av 150 år med kommunalt selvstyre i
bygda vår.

Fredag 19., lørdag 20. og søndag 21. juni sto i jubi-
leets tegn. Tivoli og artistopptredner hørte også med. Det
ble en fin blanding av lokale krefter og landskjente toppartister.
Her var den norske Grand Prix vinneren, Slemmestad-jenta Kate Gul-
brandsen, det store trekkplaster. Ganeoverrekkelser manglet heller
ikke. Bygdas næringsliv, samt foreninger og lag var representert på
stands både innendørs og utendørs.

Historielagets stand

Historielaget hadde hellet med seg. Ved loddtrekning fikk man en
sentral plass inne i selve Røyken-hallen. 13 m² gulvflate og store
veggflater i 2,5 meters høyde ga store muligheter til utfoldelse.
Nestformann Bernt Bærem Svendsen og undertegnede sto for planlegging
og gjennomføring av utstillingen.

Grytidlig fredag morgen startet selve monteringsarbeidet, og alt
kom på plass i rett tid til messeåpning klokka 16.00. En gavilvegg ga
plass for redskaper fra isskjæringen. På den 6,5 meter lange bakveg-
gen ble det antikke telefonapparatet fra Nærnes skole plassert, vid-
ere en fotomontasje på 3,7x1,7 meter, dernest et portrettmaleri av
Jon Leira utført av Sverre Hennum i 1932, videre opplegget for vår
tippekonkurranse med plass til oppgaveløsninger i en bæransel fra
1942. Og helt til slutt en skolemontasje med bl.a. "Barns leggetid"
og korter fra "Bibelens Lande". Endevegg manglet i motsatt ende av
vår stand. Derfor hengte vi opp kopien av vår militære bygdefane
fra 1658 der.

På gulvflaten ble plassert et rokokko spisebord med tilhørende
stoler, og foran skoleavdelingen en to-seters skolepult fra Ølstad
skole. Selvsagt ble også lagets årbøker m.v. behørig presentert.

Tippekonkurranse

På bakveggen ble plassert en gjenstand av jern bestående av to
ringer med et mellomstykke. Den ene ringen kunne åpnes, og deretter
lukkes og stenges (låses). Spørsmålet var hvilke gjenstand det dreide
seg om, eller hva den var brukt til.

Konkurransen ble møtt med meget stor interesse og skaffet hodebry

for mange. Ved opptelling umiddelbart etter messens avslutning, regi-
strerte vi 209 forslag til løsninger. Selv om de fleste var riktige,
var det også mange som bommet. Vi registrerte løsninger som nøkkel-
ring, sukkerklippe, øreklippe til elevene og brusåpner fra 1800-tallet.
Men riktig løsning var

NESERING TIL STORFE (eller neseklype)

Vi hadde lovet premier til de 10 først uttrukne riktige løsninger.

De heldige var:

Silje Hov, Sundbyveien 122B, 3474 Aros
Gro Jensen, Sundbyveien 118, 3474 Aros
Grøthe Frogner, Toverud, 3400 Lier
Inger Lise Skamfer, Fjellveien 15, 3470 Slemmestad
Cato Bautel, Mølleveien 9, 3440 Røyken
Kristin Nilsen, Gjellumstubbyen 4, 1380 Heggedal
Are Lien, Gruveveien 6, 3478 Nærnes
Sissel Finstad, Engveien 1, 3470 Slemmestad
Anne Hauge, Furutoppveien 37, 3440 Røyken

Disse 9 har mottatt Bygdemagasinet nr. 7 samt gratis prøvemedlemskap
i historielaget ut -87.

Den 10. riktige løsning var levert av vårt lagsmedlem

Kjell Kjos, boks boks 92, 3440 Røyken.

Han har fått lagets årbok -86 i posten.

Vi gratulerer vinnerne.

Salg

Vi forsøkte også å markedsføre lagets årbøker v.v. på messa. Totalt
kom salgsinntektene opp i vel 1.000 kroner.

Medlemsverving

Messe er en ideell måte å komme i samtale med folk på. Selvsagt
benyttet vi anledningen til å verve nye medlemmer til laget. I løpet
av de tre messedagene meldte hele 37 personer seg inn i historielaget.
I tillegg kommer de 9 som fikk et prøvemedlemskap i premie.

Suksess

Alle dagene var vår stand betjent av to mann som hadde fullt opp
å gjøre. Foruten undertegnede, ble standen betjent av Gustav Kirke-
rud og Asbjørn Westermann, mens Terje Martinsen bisto med demonter-
ingen.

Plassen i Røykenhallen ble stilt til gratis disposisjon for laget.
De direkte pengeutlegg begrenset seg til 50 kr til innkjøp av vegg-
tapet.

Ole Sønju

Nye medlemmer

Siden redaksjonen av Bygdemagasinet nr. 7 ble avsluttet 30. april i år har disse meldt seg inn i historielaget:

Otto Aasgaard, 3440 Røyken
Maren-Lise Bech, 3470 Slemmestad
Hjørdis Berg, 3440 Røyken
Thorleif Berg, 3440 Røyken
Finn Bryhn, 3430 Spikkestad
Gro Buen, 3440 Røyken
Familien Arne Bøe, 1380 Heggedal
Monica Davidsen, 3470 Slemmestad
Jan S. Eid, 3474 Aros
Bjarne Fagerås, 3475 Sætre
Asbjørn Feyling, 3024 Hyggen
Tor Feyling, 3024 Hyggen
Gunnar Fjeldheim, 3024 Hyggen
Gerd og Bjørn Fosnes, 3440 Røyken
Kjartan Fønsteli, 3440 Røyken
Kjell T. Hagen, 3440 Røyken
Marie Halseth, 3440 Røyken
Ruth og Roger Hansen, 3472 Dalbø
Inge Haugen, 1313 Vøyenenga
Arild Hauger, 6400 Molde
Sissel Husby, 3440 Røyken
Astrid Høisæter, 3472 Dalbø
Robert Jensen, 3430 Spikkestad
Ase-Björg Johnsgård, 3440 Røyken
Erik Karlsen, 3440 Røyken
Karen O. Karlsen, 3440 Røyken
Kjell Kjos, 3440 Røyken
Odd Arve Kristiansen, 3430 Spikkestad
Astrid Ølstad Moflag, 3440 Røyken
Bjørn Moflag, 3440 Røyken
Else Marie og Øivind Nygaard, 3472 Dalbø
Ivar Olafsen, 3477 Båstø
Anne Opsand, 3440 Røyken
Odd M. Pedersen, 3440 Røyken
Elisabeth Rambøl, 3440 Røyken
Røyken Skolestyrekontor, 3440 Røyken
Røyken Ungdomsskole, 3440 Røyken

Slemmestad U.skole Alt.oppl.
3470 Slemmestad
Grethe og Børre Solstad, 4347 Aros
Kristian Steffensen, 3440 Røyken
Randi S. Steiro, 3440 Røyken
Ove Stokker, 1380 Heggedal
Hjørdis Sæther og Eivind Bøllestad, 3430 Spikkestad
Marit og Alf Traneth, 3474 Aros
Jens Vaksvik, 3440 Røyken
Leif Wang, 3470 Slemmestad
Per O. Wang, 3440 Røyken
Bente og Einar Ølstad, 3440 Røyken
Jan Ølstad, 3440 Røyken
Anne Lise Jørgensen, 3470 Slemmestad
Bjarne Sommersel, 3440 Røyken
Tordis Lillelien, 1392 Vettre
Astrid Gylland, 3470 Slemmestad
Anne Lise Torvbråten, 3470 Slemmestad
Knut Clausen, 3430 Spikkestad
Björg Ølstad, 3440 Røyken
Jon og Marit Bredeveien, 3440 Røyken
Per Bauer, 3470 Slemmestad
Sissel Enersen, 3470 Slemmestad
Laila Rekdal Graneng, 3470 Slemmestad
Kjell Johansen, 3470 Slemmestad
Rolf Karlsen, 3470 Slemmestad
Tor Kise Karlsen, 3470 Slemmestad
Bente Dahl Karlsen, 3470 Slemmestad
Harry Kjos, 3470 Slemmestad
Else og Bjørn Lobben, 3470 Slemmestad
Ingjerd Moe, 3470 Slemmestad
Hanne Morberg, 3470 Slemmestad
John Arne Pettersen, 3470 Slemmestad
Ragnhild og Knut Reese, 3430 Spikkestad
Ida Skaar, 3440 Røyken
Marius Snilsberg, 3470 Slemmestad

Wilhelm Thoresen, 3470 Slemmestad
Arild Vatne, 3470 Slemmestad
Henning Vik, 3470 Slemmestad
Barbro Slåtto, 3440 Røyken
Mette Bråndshøl Digerud, 1380 Heggedal
Ingrid Jakslund, 3440 Røyken
Inger Lise Aabye, 3440 Røyken

Per Fjeld, 3470 Slemmestad
Bernt Haug, 3440 Røyken
Walter Magnussen, 3470 Slemmestad
Kristin Ølstad, 3470 Slemmestad
Rune Edvardsen, Oslo 0875
Ellinor og Odd Wernersen, 1380 Heggedal
Svein E. Hansen, 3472 Dalbø

Velkommen i historielaget

Anno 1919

Vi gjengir et par annonser fra en Drammensavis høsten 1919.

Møllermester.

Stillingen som møller ved A.S. Fossumbraatens Bruk i Røyken er ledig. Besettes helst fra 14. oktober først.

Efter nulgjeldende bestemmelser oppebærer mølleren ¼ part av malingspenge og for frørensning. Godtgjørelse for tørkning og for søgaskur efter overenskomst. Malingspenge er fastsat efter møllefdtningens regulativ.

Møllen er ganske ny med tidsmessig utstyr.

Hus og litt jord. Avgift kr. 1.00 pr. aar.

I 2. halvår 1918 maltes for kr. 7009.45 inc. tørkning og frørensning.

Ansøking stiles til undertegnede formand i styret.

A.S. Fossumbraatens Bruk, Røyken, 20. aug. 1919.
(H.O. 19717) Paul Ølstad.

Annonnene gjelder Røyken, og de sier ikke så lite om lønns- og arbeidsforhold samt eiendomspriser i bygda vår på denne tid.

Bare i denne ene avisen var et drøyt 30-tall jordbrukeiendommer kunngjort for salg i distriktene omkring Drammen.

Røken.

Eiendom med ca. 100 mål indmark og ca. 300 mål skog med endel hugbart. Til. med arets avling m. m. for kr. 35.000. Gode huse. Storatet utsikt over sjøen.

H. Grønn, Kirkegaten 17, K.r.a.

Nærsnesbrev 1941

Breidablikk i Nærsnes var feriekoloni for barn en rekke år, bl.a. i krigsårene 1940-45.

Nylig fikk vi låne de brevene en liten gutt fra Måsen i Aker kommune sendte hjem fra Breidablikk i perioden 30/12-40 - 25/2-41. Brevene gir et fint bilde av forholdene på Aker feriekoloni i Nærsnes på den tiden.

Den unge feriegjesten het Gunnar, og han tok bussen alene til Nærsnes. Det ble forøvrig en reise med mange viderverdigheter fordi hverken sjåføren eller noen av de andre passasjerene visste hvor Aker feriekoloni lå. Og Gunnar havnet ute i Hurum et steds hvor han ventet på en kafe inntil bussen kom tilbake. Omsider - etter nesten 11 timers reise - var han på bestemmelsesstedet, Aker feriekoloni på Breidablikk i Nærsnes.

Det var 9 gutter og 19 jenter på feriekolonien på denne tiden. Og betjeningen besto av tante kokk, tante Agnes og tante Vilfrid, og så "mor" selv da. Hun var sjefen.

Til middags fikk de bare to tallerkner, en med suppe og en med kjøtt. Påfyll fikk de bare hvis det ble noe til overs. På nyttårskvelden ble det servert lapskaus med makaroni.

1. nyttårsdag var Breidablikk-barna i kirken, og den syntes Gunnar var veldig fin innvendig. Men fra lokalbefolkningen var det bare et par-tre stykker tilstede.

Ifølge Gunnar var det svært kaldt i Nærsnes på nyåret -41. Med de hadde ved nok til brensel. Og guttene saget og bar ved nesten hele tiden. Ja, kulden ble så streng at vannledningen inn til huset frøs. Da måtte de bære vann fra naboen.

Det var mye moro på feriekolonien. De gikk på ski og hoppet på ski, oppførte skuespill og så på filmer. Men filmen om "Tuberkulosens bekjempelse" som ble vist på Nærsnes skole, syntes Gunnar bare var sånn passe. Hver kveld leste "frøken" for barna fra en bok, bl.a. fra Perle-øen.

Vanlig skolegang med lekser hørte selvsagt også med. De slemme barna fikk "sengestraff". Men Gunnar var av den flittige typen, og han fikk ros både for skoleinnsats og oppførsel. En dag fikk han hele 42 øre i betaling fordi han gikk i handleørend til kjøpmann Lunde i Nærsnes.

- - - Gunnar har fått belønning for sin flid og innsats. I dag er han administrerende direktør i et stort EDB-firma i Oslo.

Ole

*Jeg en annen dans fikk
jeg 42 øre fordi jeg gikk her-
end for henne til Lunde.*

Noen data om stedet Breidablikk bør vel også være av interesse å ta med. Vi siteter fra Beretningen om Røykens skoler 1905-1935: "For å skaffe nødvendig husrom til lærerpersonalet kjøpte kommunen i 1920 en eiendom av Thv. Bårstvedt for 92000 kr. Ominnredningen kostet 11509,72 kr. Samlet sum 103509,72kr. I bygningen er leilighet for en lærer og en lærerinne. "Breidablikk" er uten sammenligning kommunens dyreste lærerbolig.

Ifølge Regional-analyse for Røyken kommune heter det at pr. 1/1-54 har: "Oslo barnehjem "Breidablikk" 13 rum, 1 bad, 2 vannklosetter og plass til 36 barn pluss betjening".

I dag eies og bebos Breidablikk av advokat Kai Thorkildsen.

Vandring i "gamle Slemmestad"

I det vakreste høstvær man kunne ønske seg var 40 historieinteresserte møtt fram i Slemmestad sentrum søndag 13. september. Der ønsket lagskasserer Harald Melvold velkommen til en vandring i "det gamle Slemmestad". Med utgangspunkt i et kjempestort foto fra omkring århundreskiftet fortalte han om bebyggelse og virksomhet på stedet for omkring 80 år tilbake. "Tangogata" og "Dassegata" f.eks. er navn som fortsatt lever på folkemunne.

Gustav Kirkerud orienterte også og gikk inn på stedets fortid. "Badet", eller folkebadet, hadde tre badekar. Det ene var spesielt beregnet på sementfabrikkens formenn, kunne Kirkerud fortelle. Lørdag var badedag for menn, mens fredag var for kvinner og barn. Badetiden var maksimalt en halv time. Marie Frøedriksen var bestyrerinne på "Badet". Samvirkelagsbygningen ble innviet i 1910. Men også bygningen de holdt til i før den tid eksisterer. Vi så på bl.a. "Henriksengården", "Eneboligen" og "Knussestua". I denne siste bodde slakter Knudsen.

ARBEIDERBOLIGER - SLEMMESTAD

Fabrikken bygde boliger til sine folk

ST. HANS-KVILL PÅ ODDEN

Sankt-Hans-feiringen foregikk ute på Odden i gamle dager - - - -

Turen gikk videre ut på Odden med Geitungholmen utenfor. På Odden, eller Slemmestadodden, var det gårdsdrift av gammelt. Men eieren, Hans Johansen, solgte stedet til fabrikk-kompaniet i 1888 og flyttet i stedet til Auke.

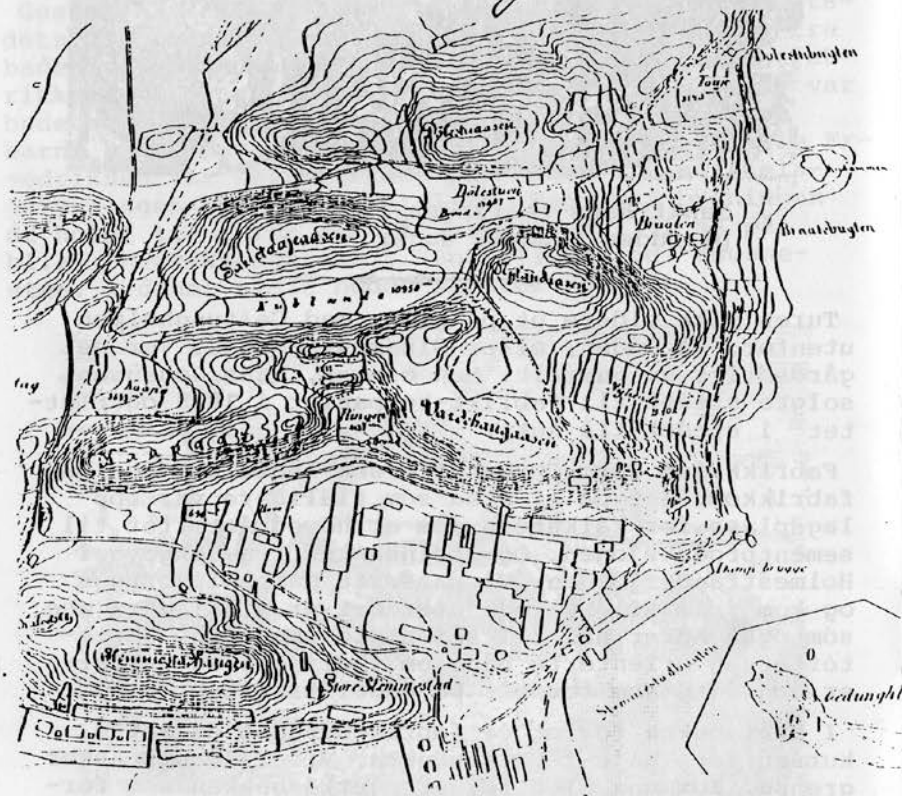
Fabriksjef Cato Christoffersen loste oss inn på fabrikkområdet på et sted som tidligere var opplagsplass for kalkstein som er hovedråstoffet til sementproduksjonen. Og steinen kom fra Langøya i Holmestrandsfjorden. Vi passerte dampskipsbrygga og kom fram til Nylende hvor det er gipslager, noe som også hører ned til sementproduksjonen. Christoffersen orienterte både om tidligere aktiviteter, og det som foregår på bedriftsområdet i dag.

I Bråtabukta forlot vi fabrikkområdet og satte kursen for Taaje i Dølstubukta. Vi er nå nær Asker grense. Kommunedelet følger Bjerkåsbekken som forøvrig er lagt i rør nærmest fjorden. (Man mener forøvrig at det var på dette stedet mestertyven

Ole Høiland og et par av hans medfanger gikk i land etter flukten med båt fra slaveriet på Akershus i juni 1831).

Her forlot vi fjorden, passerte Bråtan, Dølestua og leirtaket som var i bruk på teglverkets tid, og stoppet først opp vel inne på fabrikkområdet igjen. Lagssekretær Frøydis Christoffersen viste oss en fin utstilling av dokumenter og fotos fra fabrikkens første tid. Og alle som ønsket det fikk bedriftens bok fra 75-års jubileet i 1967 med seg hjem som et minne om turen.

Zorn Bråtan

Kart over turområdet tegnet av kaptein Schiøtz i 1883. (rev. 1912)

BRAGENÆS PROVSTIE

RØGEN SOGN

PROTOCOL FOR DE FATTIGE

Fra Otto Aasgaard har laget mottatt Røykens fattigprotokoll for perioden 1742-1809. Dette er et unikt kildeskrift på 240 sider innbundet i skinn og med to lakksegl, ett rødt og ett sort. Boka er i sin helhet håndskrevet.

Noen av de første sidene i boka mangler og noen er musespist. De fire siste sidene er også noe skadet. Forøvrig er skriften i sin helhet meget godt leselig.

Men så viser det seg at det nettopp er de aller første og aller siste sidene av dette kildeskriftet som er gjengitt i Killingstads bygdebok fra 1928. Dette betyr kort og godt at vi på 4 sider nær har for oss en komplett "fattighistorie" for en periode på hele 68 år.

Fordi boka er noe sprø egner den seg ikke til praktiske studier. Derfor vil vi kopiere den slik at den blir tilgjengelig både for egne lagsmedlemmer og andre interesserte. Dette vil være et fint studiemateriale til intern kursvirksomhet i lang tid framover.

LAGSKVELD

Den første "lagskveld" i eget hus ble avviklet torsdag 8. oktober med et 40-talls fremmøtte.

På programmet sto "Røykenfilmen" fra 1938-39 og "Cementfilmen" fra 1980-81. Med omvisning i bygdesamlingen i 2. etasje og servering av kaffe og nystekte vafler etterpå ble det en riktig hyggelig kveld.

Det blir trolig lagt opp til en rekke lagskvelder med variert program ut over vinteren. Det hele er enklere nå enn tidligere fordi vi har egne møtelokaler.

Langs gammel ferdselsvei

Sesongens første markvandring ble arrangert søndag 31. mai med et knapt 20-talls deltakere i et ikke alt for fint sommervær. Vi startet ved Krokodden og fulgte den eldgamle ferdselsveien forbi Vear og Flater fram til Grimsrud og avsluttet turen på Hernestangen.

Men la oss ta det hele fra starten. Bilene forlot vi omtrent der den gamle låven ved Krokodden sto, og Hans Graff orienterte. Vel framme på Flater, gikk vi innom eieren Kristoffer Flater. Lagsformann Terje overrakte ham en spesiell hilsen som takk for alle gjenstandene han nylig hadde forært til bygdesamlingen i Kornmagasinet.

Vi var videre innom to-tre husmannsplasser. Men i Kleiva var det bare tuftene etter husene tilbake. Der hadde "Skredder-Hans" bodd i sin tid. På Bergfløtt (Flaterbråtan) derimot, står husene fortsatt. Der holdt vi spiserast og beskuet blant annet en tur som en herre ved navn Belseth hadde hugget inn i fjellet en gang for lenge siden.

Veien videre var mange steder "sperret" av vindfall og snøbrekk. Et klart tegn på at denne veien ikke lenger spiller den helt store rolle som ferdselsåre mellom gårdene ved Drammensfjorden og gårdene som ligger midt oppe i bygda.

Hos Åge Schie på Grimsrud besøkte vi våningshuset fra omkring 1850. Dette skal nå flyttes over på ny grunnmur og restaureres.

Noen av turdeltakerne var også bortom Sletteskauen ved Bølskog og studerte noe som trolig er gamle gravrøyser. Disse bør bli gjenstand for nærmere studier av arkeologer.

Turen ble avsluttet på Hernestangen hvor Ivar Nerby overrakte laget en del gjenstander han hadde tatt vare på etter Erling Hernes som bodde der tidligere. Gjenstandene har fått plass i bygdesamlingen.

Bjørn

Med Røyken Historielag til borg og varde

150-års jubileet for det kommunale selvstyre i Røyken er markert på mange vis i sommer. Blant annet arrangerte Røyken Orienteringslag en jubileumstrim med motto: "Bli kjent med bygda di". Dette var et orienteringsopplegg med 12 poster som ble avviklet i tiden 31. mai til 6. september.

Røyken historielag deltok også i opplegget ved å stille kjentmannskap ved post E på Aukevarden 22. juni og ved post K på Tjuvkollen 23. august.

Vardene har hatt en viktig funksjon i vårt forsvarssystem i gammel tid. I ufredstider tente man vardene for å varsle folk om fiender i landet. Vi finner vardesystemet nevnt allerede på 900-tallet i Gaulatingsloven.

Fra Aukevarden kan man se Bårsrudtjernet som i dag er drikkevannskilde for Røyken. Tidligere ble det skåret betydelige mengder is der bl.a. for eksport til utlandet. Isen ble skipet fra Nærnes. Den første iskontrakt vi kjenner herfra, ble inngått mellom Martin Blakstad på Blakstad gård i Asker og eierne av Bårsrudtjernet allerede i 1852. Senere i forrige århundre ble det bygget mange kunstige isdammer i Nærnesområdet. De fleste kan fortsatt sees, men isskjæringen opphørte omkring 1960.

På Tjuvkollen finnes rester av bygdeborg, trolig fra folkevandringstiden for omkring 1500 år siden. De nærmeste gårdene er Bjørnstad, Villingstad, Huseby og Haug.

Bernt Bærem Svendsen har laget noen skisser og en beskrivelse av hvordan han mener borgen kan ha vært brukt.

Vi gjengir derfor dette materialet - - - - - >

BORGEN RØYKENS ELDESTE FORNMINNE

Ordet borg har språklig sammenheng med - bjerge - å berge seg. Her i Røyken kunne man søke tilflukt og berge seg i borgen på det som idag heter Tjuvkollen. I de urolige tider for omkring 1500 år siden da det var store folkevandringer ute i Europa, ser det ut til å ha vært bevegelse også i folkestammene her nord. Det kan neppe ha gått fredelig for seg, for nesten overalt i landet ligger det rester av det vi gjerne kaller bygdeborgen.

Vi vet lite eller intet om denne borgperioden av vår historie så vi skal nøye oss med å se litt på Røykenborgen.

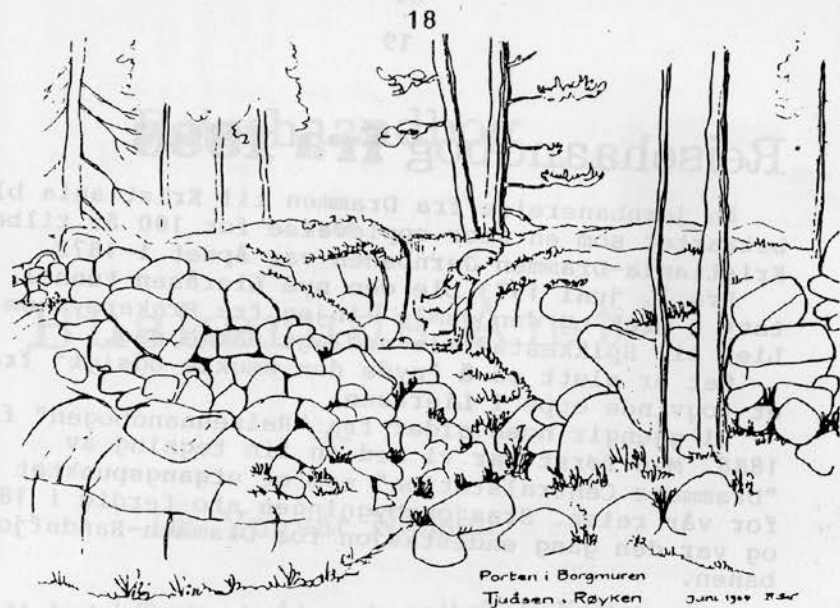
Toppen av Tjuvkollen ligger 200 m.o.h., og den nesten trekanterte toppen har stup på to sider. Mot nord er åsen slakere, men her går en dyp renne på tvers (øst - vest) og danner en naturlig vollgrav. Innenfor denne ligger idag rester av en 60 - 65m lang sammenrast steinmur. Fundamentet er omkring 2m bredt et sted det ligger klart i dagen, og steinmassene tyder på at muren kan ha vært 1 - 1,5m høy.

Porten er lagt ved en mindre renne nord - syd, og et stykke inne i borgen er denne renna sperret med stein. Det kan derfor ha vært en overbygget inngang om de la tømmer over renna så en bare har kunnet krype enkeltvis inn i borgen. Ned den stupbratte østsiden går en klove i fjellet. Helt nede danner

kloven en 3 - 4m lang tunnell. Begge innganger kunne derfor stenge i en håndvending.

Når borgmuren idag ligger som et nedrast steingjerde, kan grunnen være at muren var bygget av torv og stein, spekket med kvessete, sprikende greiner. Dette var en bygge måte som romerne brukte ved sine militærleirer i de landområdene de okkuperte under Folkevandringen, og siden det er funnet romerske våpen her til lands fra denne tiden, må vi regne med at bærerne av disse våpen også har hatt med seg hjem og formidlet krigsteknikk og skansebygging. Borgen er plassert og bygget med en innsikt, som tyder på erfaring.

Det måtte vel en 50 - 60 mann til for å kunne forsvare borgen mot angrep og storm, men regner vi med at menn og kvinner og gutter fra 14 - 15 års alderen deltok som steinkastere og bueskyttere, kunne nok noen få familier - en liten stamme - berge seg her en tid.

Nå har borgen ligget i en ren tornerosesønn gjennom halvannet tusen år. Stein har rast ut, og lyng og mose grodd over restene av bygdas store fornminne.

Bernt Børre Svendsen

Terje Martinsen Røykens første kultursjef

I Røyken formannskaps møte 30. juni ble Røyken historielags formann Terje Martinsen, Søndre Stokker, 1380 Heggedal tilsatt som kultursjef i en nyopprettet stilling i Røyken kommune.

Han tiltrådte stillingen i august.

Vi ønsker ham lykke til.

Reisehaandbog fra 1888

En jernbanereise fra Drammen til Kristiania ble betraktet som en stor opplevelse for 100 år tilbake. Kristiania-Drammen Jernbanen var åpnet i 1872.

Fra 3. juni 1973 ble den nye Lieråsen tunnel tatt i bruk og den gamle linjen fra Brakerøya om Lier til Spikkestad ble nedlagt samme dag.

Det er slutt på å "nyde den smukke Udsigt" fra et togvindu oppe i Lieråsen.

Vi gjengir noen sider fra "Reisehaandbogen" fra 1888. Men først tar vi med en fin tegning av "Drammens Centralstation" som er utgangspunktet for vår reise. Stasjonsbygningen sto ferdig i 1869 og var den gang endestasjon for Drammen-Randsfjord-banen.

Reisehaandbog

over

Buskeruds Amt

ved

Dr. Yngvar Nielsen.

Med et i Texten trykt og to vedheftede Karter.

Udgivet

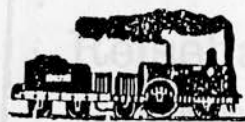
paa

Foranstaltning af Drammens og Oplands Turistforening

DRAMMEM.

J. Wulfsbergs Bogtrykkeri.

—
1888.

Jernbanen fra Drammen til Kristiania.

Drammen—Kristiania i 1 T. 30 Min. (uden Stands ved Stationerne) for II. Kr. 2.95; III. Kr. 2.00; — i 2—2¼ T. for II. Kr. 2.40; III. Kr. 1.60.

Omgivelserne ved denne i 1872 aabnede Bane ere sjelden smukke, fornemmelig paa Strækningen fra Lier til Røken og fra Hvalstad til Kristiania. Den beskrives her fuldstændig, forsaavidt angaar det Stykke, paa hvilket den er ført gennem Buskeruds Amt.

Fra Drammens Centralstation (god Buffet) paa Strømsø gaar Toget næsten umiddelbart ud paa den lange Jernbanebro, der i Udlobet af Drammenselven er ført over denne mægtige Strøm. Fra denne er der ypperlig Anledning til at betragte Byen med dens smukke Omgivelser, Bragerønsaasen o. s. v. Opover Dalen, tilv., sees snart Blefjeld, medens Blikket tilh. glider ud over Drammensfjorden og Lierdalen med de Fjelde i Baggrunden, som Jernbanen maa passere over.

Toget passerer over den flade Ø i Drammenselven, som kaldes Holmen, paa hvilken der er anlagt flere Fabriker, og gaar saa ud paa Broens anden Del, hvorfra det samme vakre Landskab sees, til

(2 km.) Bragerøen. Endnu et Stykke gennem den bebyggede Del af Drammen (Bragernes), med Udsigt tilv. op paa Bragerønsaasen, og saa ud i den flade Lierdal, hvor der almindelig skydes god Fart. Her ligger tilh. Gaardene Huseby, hvor i det 11te Aarhundrede den hellige Halvard Vebjørnsson boede. Tilv. sees ogsaa flere Gaarde og Lier Hovedkirke paa Frogner, med Præstegaarden. Man stanser ved Stationen

(7 km.) Lier; om de herfra udgaende Vei se S. 37—39. Kort efter over Lierelven, hvorpaa den store Stigning begynder. I store Slyngninger, tildels paa svære Mure og Stenjettøer gaar det stadig opad, i Begyndelsen med vakre Gaarde til begge Sider, deriblandt tilv. Reistad. Senere bliver det mere Fjeld og Skov omkring Banen, men til Gjengjæld bliver Udsigten stedse saa meget smukkere. Her maa man altid sidde tilhøire. Man ser udover Lierdalen, gennem hvis brede, flade Dalbund Lierelven snor sig frem, indtil den falder ud ved Gullaug, der ligger paa dens venstre Side, ret ned for Jernbanen. Denne Gaard tilhørte i fordums Dage den 1500 adlede Familie Tordenstjerne, der uddøde paa Mandssiden 1771 med Kammerjunker Anders Nilsson Tordenstjerne. Stedse pragtfuldere bliver Landskabet, eftersom man kommer op i Høiden. Ved en Fart herover i Mørke er ogsaa Synet af Drammen i Gasbelysning interessant. Tilh. kommer en Vei fra Drammen til Røken i store Bakker opover; saa er Udsigten snart forbi. Toget farer ind i en kort Tunnel, hvorpaa man har det sidste Blik ud paa Drammensfjorden, inden man skal ind i den følgende Tunnel, der gaar under den feromtalte Landevei. Saasnart man kommer ud af den anden Tunnel, befinder man sig paa et fladt Høidedrag, hvor enkelte Tog stanse ved

(16 km.) Spikestad. Herfra videre paa den samme Flade, tildels langs en liden Elv. Tilv. sees Gaarden Kjekstad og snart efter Røken Præstegaard og Kirke. Nedenunder denne sidste stanses ved

(19 km.) Røken, denne Jernbanes høiest liggende Station. Herfra (Skydsstation lige ved) udgaar en Siderute,

Røken—Svelvik, bakket Vei (26 km.), men lønnende.

Først til det vakre *Sætre Hrug* ved Kristianiafjorden; her $\dagger$ *Sætre*, 13 km.; derpaa atter op, med vakker Udsigt, gennem Skov, forbi flere Vande, ned forbi Hurum Kirke til

$\dagger$ *Klokkerstuen*, 10 km., hvorfra ned til Sundstedet *Strømmen*, ved Drammensfjorden, 3 km. Her sættes over til *Svelvik*.

Fra $\dagger$ *Svelvik* paa god Vei langs Fjorden til Drammen, 22 km.*)

Fra $\dagger$ *Sætre* til $\dagger$ *Slottet* ved Kristianiafjorden 6 km. Derfra tilhaads over Fjorden til Drøbak.

Fra Røken gaar Jernbanen gennem en trang Dal med flad Bund og omgiven af bratte, men ikke meget høie Fjeldvægge til

(24 km.) Heggedal ved Gjellumvandet. Derpaa følge i Akershus Amt Stationerne (30 km.) Asker, (33 km.) Hvalstad, hvorm S. 40, (38 km.) Sløpenden, (40 km.) Sandviken, (43 km.) Høvik, (47 km.) Lysaker, (50 km.) Bygdø og (53 km.) Kristiania.

*) Den nemmeste og letteste, ligesom ogsaa den billigste Forbindelse mellem Drammen og Svelvik er med Dampskib. Saaledes fare dels til Kristiania, dels til Holmestrand. Denne sidste

Dampskibsroute Drammen—Holmestrand—Moås, findes i Norges Kommunikationer Rute 208. (I. Kr. 3.75 i 3—4½ T.). Afgang i Drammen fra Bragernes Kai nedenfor Broen, gennem Jernbanebroen, langs Strømsø og Tangen. Efter at være kommen ud af Elven fortsætter Skibet sin Fart: nedover Drammensfjorden — tilv. Lierdalen og Jernbanen til Kristiania. Ved *Svelvik* (1 T.) gennem en smal, elvelignende Aabning, hvor hele Fjordens Vandmasse presses ind i et ganske smalt Løb mellem to Sandbanker. Svelvik ligger smukt mod venlig Kirke. Øverst ligger Strømmen og saa følger Svelvik. Svelvik og Strømmen ere tilsammen et Ladested. (Svelviks Hotel, M. Næs's Hotel). Veien langs Morenen kaldes *Sanden*; Strøget ovenfor denne *Brenna*. Derpaa gennem Løbet, tilv. *Hurum Kirke* med det Huitfeldtske Gravkapel, hvor bl. A. Liget af Iver Huitfeldt, der i 1710 paa Kjøgebugt sprang i Luften med Linieskibet »Danebrog», er bisat. Farten gaar videre langs det klippefulde *Hurumstrand*, der her skiller Drammensfjorden fra den indre Del af Kristianiafjorden. Med korte Mellemrum anløbes *Holmsbu* og *Rødtangen*, derpaa lige i S. over *Sandhugten* til

Holmestrand (S. 121).

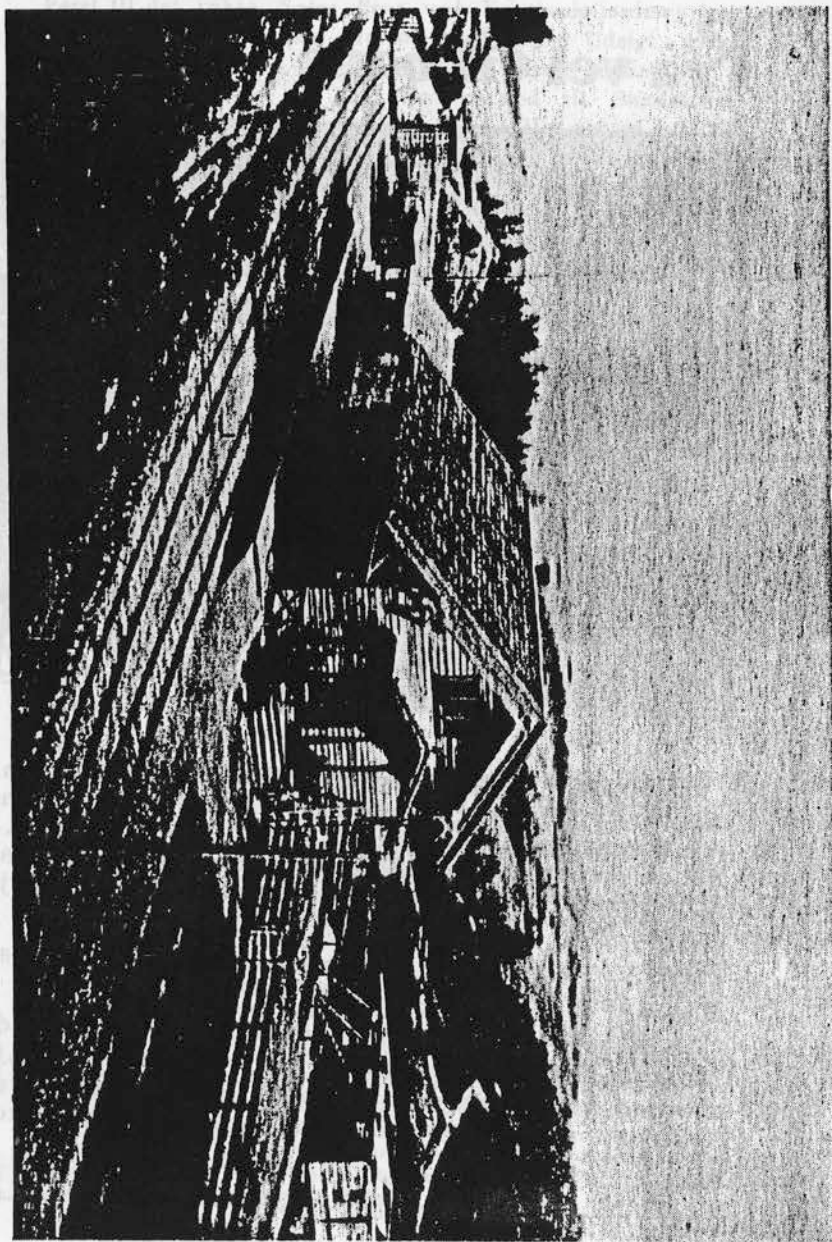
Fra vei til bane

En av de "utgaaende Veie" fra Lier Station førte opp Paradisbakkene i Lier. Det er denne vi ser på vår tegning fra ca. 1869 ovenfor. På denne veien gikk diligensen mellom hovedstaden og Drammen inntil den ble utkonkurrert av jernbanen fra 1872.

Det er trolig diligensen på vei mot Drammen vi ser langs stabbesteinene.

Denne strekningen ble betegnet som en av de vakreste partier mellom de to byer. Vi ser Lierelva som bukker seg gjennom den frodige grønne dalbunn og Drammensfjorden som glitrer bakom.

Lørdag aften den 6. september 1919

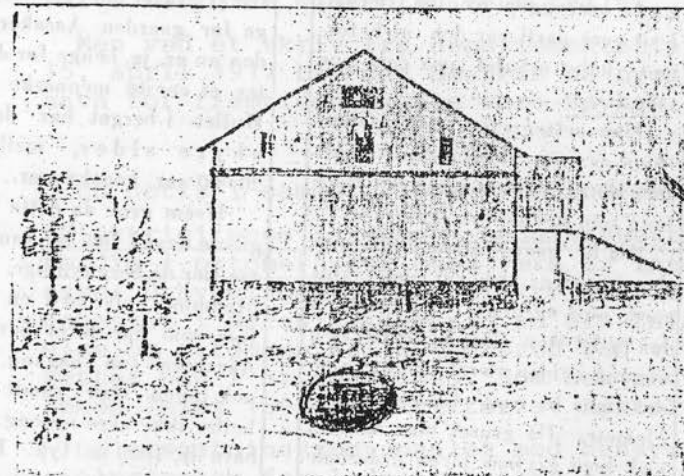
Forfatteren av "Røykenboka", lærer Anders Killingstad var en svært flittig skribent med store kunnskaper på de fleste fagområder. Bygdeboka, f.eks. med sine 623 sider gjorde han unna i årene 1924-28 ved siden av sin lærergjerning.

Men også i avisenes spalter var signaturen A.K. (Anders Killingstad) ofte å finne. Vi har sakset fra "Drammens Tidende" fra lørdag aften den 6. september 1919 og gjengir i fotokopi.

Naturminde i Røken.

Jættegryte i tunet paa gaarden Aasaker.

Av A. K.

Det gleder ofte at være slik, at der til enkelte gaarde knytter sig minder fra gamle dage, traditio-

ner, søgn, historier om merkelige hændelser o. l. Faa gaarde har en slik raritet at fremvise som Øvre

Aasaker i Røken. Der har man nemlig for en tid siden fundet en stor jættegryte like i tunet. Den blev opdaget av eieren, gaardbruker Rikard Temte, og ligger som tegningen viser like ved siden av den store nybygde laave.

Jættegryter er i sig selv interessante naturdannelser; men det pleier ikke netop være paa tun og gaardspladser man finder dem. Oftest ligger jættegryter under fossestup, utover bratte fjeldstyrtinger ved kysten, eller ogsaa oppe paa aasernes held. Det var en av det slaget jeg beskrev en gang tidligere i bladet, vistnok i 1914. Den ligger paa «Gryteberg», aasryggen ovenfor Gjerdal. I sit øvre parti var den nicheformet, halvt uthulet paa den ene side.

Men jættegryten paa Aasaker-tunet er, som skissen viser, helt jevn og glat, boret ned i det flate berg som her bestaar av granit.

Da hr. gaardbruker Temte opdaget jættegryten var den fylld med jord og grus. Paa bunden laa endel sten. Rimeligvis har den engang i tiden været kjendt; men det maa ha gaat fuldstændig i glemme. Da gruset blev skuffet væk kom grytens jevne udtreiede sider tilsyne. Den er helt igjennem pent uthoret med rund livelv bund, slik som en almindelig jerngryte.

Det utgravede hul er ganske stort. Formen har en litt avlang fasong. Den største bredde er 1.15 m. Dybden er bare ca. 70 cm. Naar man tar i betraktning den overordentlig haarde stenart man her har for sig, saa synes det rent underlig at det har latt sig gjøre at faa dreiet ut av fjeldet et slikt gapende hul. De, som ikke har set en slik jættegryte, har her en sjelden letvint anledning til at iagttå en slik uten at fare langt av lei i vildmarken for at lete den op.

Jættegryterne er ganske eiendommelige naturminder, som ihvertfald ikke skylder mennesker sin tilblivelse. Aasakergryten er gravet ind i fjeldet der, længe før gaarden Aasaker laa der den nu er, ja, længe før der fandtes et eneste menneske i Norge. Hullet i berget har derfor en uhyre alder, mellem 10—20.000 aar, kanske mer.

Hvem grov da dette hul her i gamle dage? Det har vandet gjort, saa sier de bergkyndige. Det er en urgammel elv med en brusende foss, som har dret heroppe paa Aasakers tun engang. Da stod nok ingen trær rundt gaarden, heller ikke åker og eng. Det var bare is, 1000 m. tyk. I de store sprækker randt vandet mot fjordbunden, styrtet utover isvæggenes stup. Kanske traf bækkelvirvler

nei i bunden paa en sten eller nogen smaa blokker. Saa begyndte de at svinge rundt i malmstrømmen; trykket klemte dem stadig mot fjeldet. Av den idelige runddans grov de sig stadig ned i grunden, dypere og dypere til gryten var der.

At det er vandet som har gjort dette taalmødige borearbeide vet man av eksperimenter, som er blitt utført andre steder i elvestryk. Paa nogen faa aar har fosselivirelen virkelig greid at bore ut ganske pene hul i fjeldet.

Gaarden Aasaker ligger midt-

veis mellem Spikkestad og Røken st. i ca. 150 m. høide over havet og omfrent 4 km. fra Drammensfjorden. Cyklister som farer forbi kunde let svinge opom og ta den merkelige jættegryte i øiesyn.

Fundet av denne jættegryte er ihvertfald saa interessant, at det vil bli indberettet til universitetets palæantologiske museum. Interessant skulde det være om folk i bygden vilde gi meddelelser over andre hittil ukjendte forekomster av jættegryter i Røken.

PS

Som leseren sikkert har merket seg nytter Killingstad fortsatt skriveformen Røken for bygdenavnet. Denne skriveformen var i bruk fra midten av 1800 tallet.

Men ved et skriv fra departementet av 15. april 1917 ble det bestemt at bygdas navn for fremtiden skulle være Røyken.

En notis i samme avis som omhandler:

"Elektriciteten i Røken - Ledningsnettet ferdig i oktober" bør ogsaa være av interesse: Utbyggingen av det elektriske ledningsnettet i Røken nærmer sig nu sin fuldførelse og strømmen fra Kykkelsrud kan vistnok settes paa i næste maaned. Som bekjendt har Røken leiet 150 hestekræfter av Kykkelsrud.

Da erstatningsspørsmålet med hensyn til stolpefaster for ledningen ikke er ordnet i mindelighet, maa der ekspropriationstakst til.

Forsvunne gårder

Anders Killingstad avslutter sin bok "Røyken bygd før og nu" med et avsnitt med tittel som ovenfor. Her regner han opp 25 navn som kan dokumenteres. De fleste av disse gårdsnavnene kan kartfestes som teiger i nåværende gårdsbruk. Enkelte steder kan vi se tuftene og som på Hånestad står husene ennå, nå som klubbhus for Kjekstad golfklubb. Andre steder som har hatt bebyggelse siden middelalderen finnes idag bare overgrodde tufter tilbake.

Overgrodd er nok også forhistoriske boplasser, men noen spor dukker av og til opp. Et typisk eksempel er funnene av steinredskaper bak Hyggen skole. Her gikk strandlinjen i yngre steinalder inn med en lun vik hvor to småbekker rant ut.

Steinsatte kokegrop(er) er andre spor og nettopp en slik dukket opp på tomte mi ytterst på flaten av Bølstad. Da jeg kjøpte stykket i 1950 fortalte Sofie Flataker som er født på Hekleberg at i hennes barndom ble stykket kalt "Eikebakk". Formen på endelsen sa meg at stedsnavnet var gammelt så jeg fikk tinglyst det på tomte. Sommeren 1985 ble noe av matjorda skjøvet bort og blottla en sirkelrund steinsetting på omkring 120 cm i tverrmål. Overalt satt det rester av forkullede trebiter som var talende nok. Under befaring fra Universitetets oldsaksamling ble stedet behørig fotografert, målt opp og registrert. Arne Emil Christensen fortalte meg senere at det var en kokegrop av en type som kan tidfestes til perioden fra bronsealder til ut i vikingtiden. Stedet ligger ytterst på kanten av hellinga ned mot Valadalen og mellom gårdene Bølstad og Hekleberg, på samme høydenivå som disse ca. 140 meter over havet. Oldtidsveien fra Hyggen over Spikkestad til Bragernes går som kjent gjennom tunet på Hekleberg, over Eikebakk gjennom tunet på Bølstad til den møter oldtidsveien fra Røyken.

Et trekk ved kokegropen er at den ligger i svakt hellende lende, det samme gjør jernaldergårdene ved Ullandhaug sør for Stavanger. Husene her heller en god del i lengderetning og dette anlegget er datert til omkring år 500 e.kr.

Steinsettingen på min tomt består vesentlig av "blå" stein som det finnes en god del av i leirjorda. For å finne granitt må en gå fra en til halvannen kilometer herfra og det kan man altså ikke behøvd. Det er vel grunn til å tro at det kan finnes flere fornminner under torven, men det skal vel som her et slumpetreff til for at man skal oppdage noe.

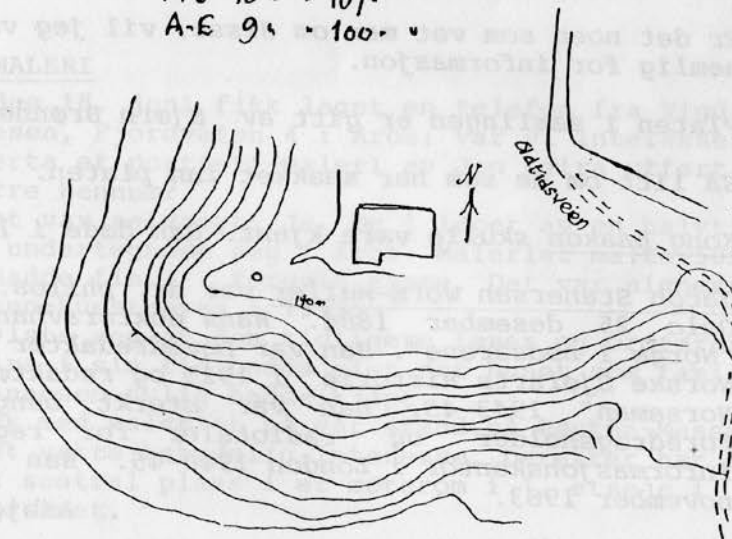
Bernt Bærem Svendsen

Kokegropa på Spikkestad stammer fra bronsealderen

Steinsettingen er fra 10 til 2000 år gammel og helt tett. Ikke alle steinene er tegnet opp da har trampet leire bare lar spissene stå ikke opp.

Helling A-B 12 cm på 125 cm lengde
 A-C 15 " " 126 " "
 A-D 10 " " 107 " "
 A-E 9 " " 100 " "

FRA SAMLINGENE.**GRAMMOFONPLATE.**

Samlingen har foreløpig bare en grammofonplate, men til gjengjeld er den ganske spesiell. Størrelsen er som på dagens single-plater, men hastigheten er 78 omdreininger i minuttet. Den må ikke spilles på en tut- eller reisegrammofon, men på mer moderne spiller med tynn stift (pick-up).

Omslaget av papp viser et bilde av kong Haakon ved mikrofonen. Det er et utklipp som er klistret på omslaget. På den ene siden (14166) er en hilsen fra kongen, desember 1942. På den andre siden (14167) Nyttårshilsen, tale av professor Jac. S. Worm-Muller.

Platen er laget i London og spesielt beregnet på tøff behandling, smugling og kanskje utslipp i containere.

Det er ikke så mye vi vet om disse platene, men jeg vet at det skalvære gitt ut flere med hilsen til hjemmestyrkene.

Er det noen som vet mer om disse, vil jeg være takknemlig for informasjon.

Platen i samlingen er gitt av Bjørn Brønner.

Så litt om de som har snakket inn platen.

Kong Haakon skulle være kjent. Han døde i 1957.

Jacob Stenersen Worm-Muller var dr. philos, født i Oslo 25. desember 1884. Hans doktoravhandling het "Norge i nødsårene". Han var hovedredaktør av "Den Norske Sjøfarts Historie" i 1925 og redaktør av "The Norseman" 1943-45. Han var sterkt benyttet som foredragsholder og radiotaler for regjeringens informasjonskontor i London 1940-45. Han døde 12. november 1963.

Asbjørn

VEGGTELEFONEN.

Telefonen ble gitt av ordføreren i Røyken ved åpningen av Kornmagasinet den 14. juni i år. Det er et pent eksemplar, meget velholdt. Mikrotelefonen ligger på en gaffel av en noe spesiell utførelse. Telefonen kommer fra Nærnes skole.

Apparatet er fabrikkert av Aktieselskabet Elektrisk Bureau, Kristiania, og er godkjent 30.10.1911. De hadde eneleveransen av apparater på den tiden, men dersom de ikke kunne dekke etterspørselen, ble det kjøpt inn apparater også fra L. M. Ericsson i Stockholm.

Så et tilbakeblikk på telefonen i Røyken.

Røyken Telefonforening ble stiftet 1892 - altså for 95 år siden - av 15 personer. Det var 15 abonnenter også i 1898, og de hadde en hovedlinje til Kristiania telefonselskab. I 1900 var det 31 abonnenter. I 1920 ble Telefonanlegget innløst av Telegrafverket for 6000 kroner. Da var det 104 hele abonnenter og 8 halve.

Asbjørn

HENNUMMALERI

Torsdag 18. juni fikk laget en telefon fra Vigdis Johannesen, Fjordveien 4 i Åros: Var vi interessert i å overta et portrett-maleri av Jon Leira utført av Sverre Hennum?

Svaret var selvsagt: Ja. Og i løpet av en halvtime befant undertegnede seg i Åros. Maleriet målte 50x60 cm og hadde fin forgylt ramme. Det var signert av Røyken-kunstneren i 1932.

Det viste seg at den tidligere lærer og ordfører Jon Leira i sin tid hadde eiet det huset som familien Johannesen nylig hadde kjøpt.

Vi tok med maleriet på vår stand på Røyken-Messen hvor det vakte betydelig interesse. Deretter har det fått en sentral plass i et møterom i 1. etseje i Kornmagasinet.

ole

Et 100-års minne:

Arbeiderpartiets første formann, Anders Andersen, Røyken

Politiske partier hører til i det kommunale selvstyre så vel som på riksplanet.

Om Det norske Arbeiderparti heter det at det ble stiftet i Arendal 21. august 1887, altså for nøyaktig 100 år siden. Videre heter det at sagbruksarbeider Anders Andersen fra Ringerike ble valgt til partiets første formann.

Andersen ble ikke lenge i Arendal fordi sagbruket han arbeidet på gikk konkurs. Han kom så til Bølstad gård på Spikkestad. Der var han gårdsbestyrer i 16 år.

Anders Andersen markerte seg også i det politiske liv på lokalplanet i Røyken. Han regnes som stifteren av Spikkestad Arbeider Forening. Dette skjedde 4. juni 1904. Han var også foreningens formann i 5 år og ble utnevnt til æresmedlem. I en rekke år var han også medlem av Røyken herredstyre.

Sine siste år tilbrakte han på Røyken sykehjem. Han døde 1. september 1937 nær 85 år gammel og ble gravlagt på Røyken kirkegård. Der har arbeiderbevegelsen reist en minnestein på hans gravsted. Som en av de få på denne kirkegården ble minnesteinen lagt i plan med terrenget.

I forbindelse med 100-års jubileet ble det hugget en ny minnestein i granitt til Andersens gravsted. Lørdag 22. august ble minnesteinen avduket av statsminister Gro Harlem Brundtland ved en fin minnehøytidlighet på Røyken kirkegård.

Ole Sønju

Kjenner du en

skjærsliper?

Vi har Solveig Marie Larsen fra Dalbø på tråden Om vi kjenner en skjærsliper? - Ja, altså en av den gamle typen som vandret omkring med sitt slipeverktøy og slipte sakser og kniver for folk mot en rimelig betaling. -

Vi må bare beklage. Svaret er NEI.

Det er nesten umulig å få noen til å gjøre den slags i dag, sier Solveig. Kanskje vi kunne etterlyse en "skjærsliper" i Bygdemagasinet, undrer hun. Vi kan jo arrangere "Skjærslipekvelder" i Kornmagasinet en gang i blant. Kanskje finner vi også fram ei gammel "skjærslipervise" som oppsang til arbeidet - - -

Har du noe å bidra med i denne forbindelse, så ta kontakt med lagsstyret eller Bygdemagasinet så snart som mulig.

Ole

Dette er siste utgaven av Bygdemagasinet før jul. Derfor benytter vi anledningen til å ønske våre 300 medlemmer med familie samt mulige andre lesere en riktig

godt jul

og et

godt nytt år